

PÅ TIDE AT NOEN GJØR NOE MED KARTVERKET, NORGES NISSELAND

Gode stortingsrepresentant Peder Ås, Fornuftpartiet.

For etpar år siden seilte to pensjonister med en skjærgårdsjeep fra Stavanger til Oslo, uten kart og uten kompass. De hadde en såkalt app på mobilen som viste eksakt hvor de var til enhver tid, i forhold til land og vannbyde. Vi kom vel frem!

Det er grunn til å tro at mange turister beveger seg ut i skog og fjell i Norge med kart og GPS på mobilen. Det kan være farlig hvis man skal gå til Den Norske Turistforenings hytter. De er nemlig merket på en måte som 9 av 10 utlendinger ikke har noen forutsetninger for å forstå. Hvert eneste år rapporterer avisene om turister som tuller seg vekk. Det er grunn til å mistenke at 6 utenlandske skiturister har frosset ihjel de siste år mens de søkte etter henholdsvis Taumevatnhytta og Haukelifjell Fjellstue i snøstorm.

Taumevatnhytta kunne vært merket med "59.1031°N 6.9872°E", både i skilt på veggen og i publikasjoner. Alle som går i skog, mark og fjell vil uten videre forstå og kanskje notere eller huske det. I stedet var hytta merket med "32 284714 6553263", som er uforståelig for 10 av 10 utlendinger og 9 av 10 nordmenn, vanskelig å notere korrekt og umulig å huske!

I februar 2011 omkom fire tyskere ved Taumevatn bare noen hundre meter fra hytta de hadde overnattet i tidligere og var på vei til igjen. De ble overrasket av en veldig snøstorm. Det fremgår av politirapporten av 20. februar 2011 at en GPS hadde vært i bruk 53 ganger de siste 12 timer. Dette må vel tolkes slik at de lette fortvilet etter noe de ikke fant? Politiet konkluderte med at de omkomne "ikke har hatt kjennskap til hvordan en GPS virker". Noen verifisering av dette gjennom kontakt med slektninger ble ikke forsøkt. Det er vel like nærliggende å mistenke at kunnskapen om GPS var god nok, men at de opplysninger som ble gitt i Norge ikke ble forstått!

I april 2013 omkom et fransk ektepar under tilsvarende forhold på vei til Haukeli Fjellstue, der de hadde bodd tidligere under turen. Deres GPS ble først funnet under obduksjonen, og jeg kjenner ikke til hva som kunne leses ut av den, og om det ble forsøkt utlastet!

Jeg vil sterkt oppfordre de stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer som får denne e-post til å påvirke Justisdepartementet til å oppnevnte en gransknings-kommisjon for å se nøye på disse to ulykker og andre hendelser som kan være forårsaket av den særnorske måte for produksjon av landkart og for å oppgi posisjonen til turisthytter. Jeg mener det er fornuftig å foreta en grundig undersøkelse for å verifisere eller utelukke at det særnorske system for å oppgi posisjonen til hytter er en mulig årsak til de to dødsulykker og de mange meldinger som kommer hvert år om at utlendinger går seg vill i skog og fjell.

Surdeigen - Kartverket

Det er kanskje ikke så mange som vet at man i Norge lager sine landkart i et annet system enn det som brukes i resten av verden! Det er også forskjellig fra det system som brukes i Norge for sjøkart og lufttrafikk!

Så vidt jeg vet, lager alle andre land enn Norge sine landkart med det vanlige lengde-bredde system. I Norge lages *sjøkart* og *lufttrafikkart* på samme måte. I Norge sluttet man med å lage *landkart* i det vanlige lengde/bredde-system i 1972 - tilfeldigvis (?) det året da Norge stemte nei til Fellesmarkedet. Siden den gang har Norge bare laget landkart i det som kalles UTM.

Kartverket oppfatter visstnok at Norge har en forpliktelse overfor NATO til å lage landkart i UTM-systemet. UTM er nødvendig for den som skal fyre av gammeldagse kanoner! Vi er ikke bare de beste elever i NATO-klassen, vi er de eneste!

Det er sikkert lenge siden NATO trykket kart - alt går nå sikkert på data. NATO har også en egen variant av UTM, NATO UTM. For den saks skyld er UTM i Norge en egen variant av UTM-systemet, som kanskje bør kalles UTM Norge 1, med 4 landstriper i stedet for 6. Men, vi er ikke her i fornuftens verden!

Alle mobiltelefoner, bil-GPS'er og GPS'er i fotografiapparater gir posisjonen i det vanlige lengde/bredde-system . Noen få, kanskje 1 %, gir et valg mellom posisjonering i UTM eller det vanlige lengde/bredde-system. Likevel er oppfatningen i Kartverket at GPS-mottakere "er innrettet mot UTM eller begge systemer" (epost til meg av 26. august 2013).

Det var sikkert ikke klokt at jeg da sendte et svar til sjefen for Kartverket, Anne Cathrine Frøstrup, og betegnet Kartverket som Nisseland, og henne som Sjefsnissen. Så vidt jeg forstår er man i Kartverket fortsatt såre fornøyd med

det de holder på med. Kanskje vil eventuell dokumentasjon fra en granskningskommisjon av at det kan ha kostet livet til 6 utlendinger få Kartverket til å melde seg inn igjen i verden? Kanskje vil Miljøvernministeren gi Kartverket pålegg om dette?

Man kan selvfølgelig forstå at Den Norske Turistforening føler en viss binding til Kartverket. Det er imidlertid ingen nødvendig binding. Den Norske Turistforening har siste år brukt det vanlige lengde/bredde-system for stedfesting av enkelte hytter. Dette skjer da i tillegg til stedfesting i UTM-systemet. Jeg mener at Den Norske Turistforening straks kan kaste alt som har med UTM å gjøre i det jeg, litt uærbødig, har kalt nissedassen. De som kjenner UTM systemet kan lett bruke dette, også om posisjoner er oppgitt med vanlig lengde og bredde. Det er det motsatte som er en utfordring for nesten alle turister, og som kan bringe dem i livsfare.

DSB - Direktoratet for samfunnssikkerhet m.m.

Det er kvalifisert uheldig at Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap også bruker UTM-systemet for sin virksomhet. Det gir svekket sikkerhet for samfunnet og dårlig beredskap når man trenger det mest, i ulykkesituasjoner og katastrofesituasjoner.

DSB har på sin hjemmeside et kartsystem som forutsettes brukt i nødsituasjoner, ved skogbrann, rasulykker, osv. Kartsystemet er meget avansert, i den forstand at det dekker hele landet og kan forstørres og forminskes trinnløst. Den bygger på en egen variant av UTM (UTM Norge 2?), der hele Norge anses som ett UTM-område!

Det eneste problemet er at kartløsningen er **ubrukelig i praksis!** Den mangler nemlig koordinatlinjer. d.v.s. vannrette og loddrette streker med presisering i margen hvilken lengdefaktor eller breddefaktor det er tale om. Et kart uten koordinatlinjer er ubrukelig for den som beveger seg i marken. Han kan ikke se hvor han er på kartet, og heller ikke stedet for en brann eller et skred som rapporteres på nødnett.

Grunnen til at kartet til DSB ikke har koordinatlinjer, er ikke at kartet er laget i UTM-systemet. Også kart i UTM-systemet kan ha koordinatlinjer. Men koordinatlinjene for hvert kartområde er forskjellige. Når et kart pretenderer å dekke 4 kartområder, blir det umulig å vise koordinatlinjer.

Dette problemet har man ikke med det vanlige lengde/bredde-system. I det øyeblikk DSB går over til dette, kan koordinatlinjer enkelt inkorporeres i den ellers meget avanserte kartløsning. Da kan kartet også brukes i praksis! Det er ingen grunner til at DSB skal bruke UTM-systemet for sine kart, uansett hva Kartverket måtte finne på!

Jeg har latt meg fortelle at Sør-Rogaland brannvesen tegner inn koordinatlinjer på kartene som lastes ned fra DSB før de kopieres til mannskaper. På en måte er det en forbedring, men det fører til en stadig diskusjon om hvilke kart som skal brukes og hvem som har hvilke kart! Det er vel ikke noen fordel i beredsskapsituasjoner?

DSB skal ikke, så vidt jeg vet, drive med kanoner eller landmåling. Det er ingen grunner til at de skal være bundet av de feilvurderinger som etter 1992 er gjort av Kartverket.

Speidere - og andre

Når det gjelder speidere, kan man nesten få inntrykk av at UTM er tatt inn i speiderløftet: Du skal ikke ha andre koordinatsystemer enn UTM!

I Sirdal, og kanskje andre steder, har roverspeiderne spikret skilt på alle hyttene med UTM-posisjon. Så vidt forstås har ingen bedt dem om det - de fleste er fornøyd med Kartverkets (!) nødplakat som kan lastes ned fra nettet og viser vanlig lengde og bredde (UTM er riktignok med, i liten skrift, for forvirringens skyld.)

Under speiderlandsleiren i 2013 gikk en gruppe på fire fjortiser seg vill. De meldte fra om dette pr. mobiltelefon. 25 personer fra politi, Røde Kors og roverspeiderne lette etter dem hele natten, med 5 hunder. De ble først funnet om morgenen av redningshelikopter. På spørsmål om ikke noen av de bortkomne speidere hadde app'en 113 eller Google Maps på sin mobiltelefon, var svaret jeg fikk 28. november 2014 at det ble de aldri spurt om! Det er uønsket at speidere skal gjøre seg avhengig av slike hjelpemidler! At de speiderne som hadde med seg mobiltelefon (alle?) straks kunne ha meldt sin faktiske posisjon via telefon til nødetatene synes å være irrelevant - UTM er del av speidernes credo!

I en avispolemikk som oppsto i forbindelse med hyttemerkingen i Sirdal ble det sagt fra Hovedredningssentralen for Sør-Norge at det ikke betydde noe for dem hvilket system som ble benyttet ved redningsoperasjoner! Ser

Hovedredningssentralen for Sør-Norge det fortsatt slik at et system som kanskje 1 % har tilgang til er like godt ved rednings-operasjoner som et system som alle har tilgang til? Er det ikke en fordel at alle bruker det samme system i nødsituasjoner?

Kanskje er det også andre grupper som bør ta opp til grundig vurdering sitt forhold til UTM, Radian, Radian 2, Nato UTM, MGRS, Georef og QTH, for å nevne noen av de koordinatsystemer som brukes for forskjellige formål.

En granskningskommisjon kan ordne opp

Jeg vil sterkt oppfordre Justisdepartementet om å oppnevne en kommisjon som kan sørge for skikkelig granskning av årsaken til de dødsulykker som er nevnt, og som kan gi råd til Den Norske Turistforening, Kartverket, Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap, Hovedredningssentralene i Sør- og Nord-Norge, speiderbevegelsen og andre om hvilket system som bør brukes.

Jeg har vært i kontakt med de som er nevnt ovenfor, og også flere aviser, men har ikke lenger troen på at alminnelig fornuft vil være tilstrekkelige til å overbevise dem om at det alminnelige lengde/bredde-system, som brukes i resten av verden, bør brukes også i Norge.

Min kone mener at feilen jeg gjorde var å kalle Kartverket for det norske Nisseland, og kartverksjefen for sjefsnissen. Og, hun har sikkert rett, nok en gang.

Kanskje kan stortingsrepresentant Peder Ås, Fornuftpartiet, bidra til nødvendig endring?

Hilsen borger Pål Mitsem, Randaberg (mitsem-blogg.com)